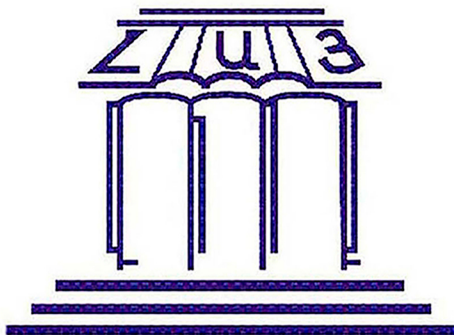

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

4467

С Р Ц Ф Р Р

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ
ЦЕНТР

1981

№ 1/10

ИЗДАТЕЛЬСТВО «ЕРИТ»

(ТРЕТ. ИТ.)

ПОД РЕДАКЦИЕЙ

ПРОГРАММА

ЗКП

12-11

ной Коммунисти-
ской Партии

1981

Учред.

17 SEP 2019

ՀՐԱՏԱՐԱԿԶ. «ԵՐԻՆՏ»

11 JUL 2005

Խմբագրությանը

1 DEC 2009

Պրոկատորներ բոլոր երկրներին, միացե՛ք.

ՅԿՊ

Ղ-11

13993-57

Օ Ր Շ Փ Ի Ր

ՌՈՍՍՅԱՆԻ ԿՈՄՄՈՆԻՍՏԱԿԱՆ
ԿՈՒՍՈՎՅՈՒԹՅԱՆ

1921

«ԵրԻնտ»

ИЗДАТЕЛЬСТВО «ЕРИНТ»
(ТРЕТ. ИНТ.)

ПОД РЕДАКЦИЕЙ

Пролетарии всех стран, соединяйтесь.

ПРОГРАММА

Российской Коммунисти-
ческой Партии

1921

Тифлис

ԵՐԱԳԻՐ ԲՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՄՈՒ- ՆԻՍՏԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Հոկտեմբերեան յեղափոխութիւնը
(25 հոկտ. / 7 նոյեմբ. 1917 թ.)
Ռուսաստանում իրականացրեց պրո-
լետարիատի զիկտատուրան, որով
պրոլետարիատը աղքատ գիւղացու-
թեան կամ կիսապրոլետար տարրերի
օգնութեամբ ձեռք զարկեց օտեղծա-
գործելու կոմմունիստական հասարա-
կութեան հիմունքները: Յեղափոխու-
թեան զարգացման ընթացքը Գերմա-
նիայում և Աւստրո Հունգարիայում,
բոլոր առաջաւոր երկրների պրոլե-
տարիատի յեղափոխական շարժման
անումը, այդ շարժման խորհրդային
ձևի տարածումը, որը ձգտումն ունի
անմիջական կերպով իրականացնելու
պրոլետարիատի զիկտատուրան, — այս
ամենը ապացուցեցին, որ սկսել է
պրոլետարական, կոմմունիստական
համաշխարհային յեղափոխութեան
զարեղջանը:

Այդ յեղափոխութիւնը անխուսա-
փելի հետեանքն է կապիտալիզմի զար-
գացման, որ առայժմ տիրապետող է

քաղաքակրթւած երկրների մեծ մասում: Կապիտալիզմի և բուրժուական հասարակութեան բնոյթը մեր հին ծրագիրը ճիշտ է բնորոշել հետեւեալ ձևով, եթէ միայն հաշի չառնենք կուսակցութեանը տրւած սոցիալ-դեմոկրատական անճիշտ անունը:

«Այդպիսի հասարակութեան գլխաւոր առանձնայատկութիւնն է ապրանքային արտադրութիւնը, հիմնւած կապիտալիստական արտադրական այն յարաբերութիւնների վերայ, երբ արտադրութեան միջոցների և ապրանքների շրջանառութեան կարևորագոյն կամենադիտար մասը պատկանում է սահմանափակ թւով մարդկանց, մինչդեռ օգտաբեր-նականութեան մեծագոյն մասը բաղկացած է պրոլետարներից ու կիտապրոլետարներից, որոնք՝ իրանց տնտեսական վիճակից հարկադրւած՝ մշտապէս կամ պարբերաբար ժաճառել են իրանց բանւորական ոյժը, այսինքն հարկադրւած են կապիտալիստների վարձկանները դառնալ և իրանց աշխատանքով ստեղծել հասարակութեան վերին դասակարգերի եկամուտը:

«Կապիտալիստական արտադրական յարաբերութիւնների տիրապետութեան շրջանն աւելի և աւելի է լայնանում, տեխնիկայի կատարելագործման հետ միասին, բարձրացը-

նելով խոշոր ձեռնարկութիւնների տնտեսական նշանակութիւնը, դուրս մղելով ինքնուրոյն մանր արտադրողներին, վերջիններիս մի մասին դարձնում պրոլետար և նապաստակների ղեկը՝ սոցիալ-տնտեսական կեանքի մէջ սահմանափակելով, տեղ-տեղ էլ դնում աւել կամ պակաս չափով լիակատար, աւել կամ պակաս տեխնայա, աւել կամ պակաս ծանր կախման մէջ կապիտալից:

«Բայց նոյն այս տեխնիկայիւն է կան յառաջադիմութիւնը հնարատալիս ձեռնարկողներին ապրանքների արտադրութեան և շրջանառութեան պրոցեսում աւելի ևս մեծ չափերով գործադրել կանանց և երեխաների աշխատանքը: Եւ որովհետեւ միւս կողմից՝ տեխնիկայի նոյն յառաջադիմութիւնը ձեռնարկողների ունեցած բանւորական կենդանի աշխատանքի կարիքը յարաբերաբար նւազեցնում է, ուստի, բնական է, որ բանւորական ոյժի պահանջի չափը պակաս լինի, քան առաջարկը. այդ պատճառով մեծանում է վարձու աշխատանքի կախումը կապիտալից և բարձրացնում նրա շահագործման տուտիճանը:

«Իրերի նման կացութիւնը բուրժուական երկրների ներսում և նրանց շարունակ սրւող փոխադարձ մրցումը

համաշխարհային շուկայում՝ աւելի և աւելի դժւարացնում են յարաճուն քանակութեամբ արտադրող ապրանքների վաճառումը: Բուրժուական հասարակութեան արտադրողական ոլորտի զարգացման անխուսափելի հետևանքը դերարտադրութիւնն է, որ արտաշնչում է աւել կամ նւազ տեականութիւն ունեցող արդիւնադործական ճգնաժամների և լճացման շրջանների մէջ: Կրիզիսները և արդիւնադործութեան անշարժութեան շրջանները իրանց հերթին աւելի ևս սնանկացնում են մանր սրտադրողներին, աւելի ևս ուժեղացնում վարձու աշխատանքի կախումը կապիտալից, բանւոր դասակարգի վիճակը աւելի ևս տանում են դէպի յսրաբերական և հրքենն էլ բացարձակ վատթարացում:

«Այսպիսով տեխնիկայի կատարելագործումը, որ նշան է աշխատանքի արտադրողականութեան մեծացման և հասարակական հարստութեան աճման, բուրժուական հասարակութեան մէջ պայմանաւորում է հասարակական անհաւասարութեան աճեցումը, ունեւորների և չունեւորների միջև եղած տարածութեան մեծացումը և աշխատատեղ մասսաների լայն խււերի գոյութեան անապահովութիւնը, գործազրկութիւնը և զանազան տե-

սակի զրկանքների աճումը:

«Բայց որքան աճում ու զարգանում են բուրժուական հասարակութեանը յատուկ այս բոլոր հակասութիւնները, այնքան էլ աճում է նաև աշխատատեղ և շահագործող մասսայի զգոհութիւնը ներկայ իրակարգի դէմ, աճում են պրոլետարների թիւն ու համախմբումը և սրում նրանց պայքարը շահագործողների դէմ:

«Միևնոյն ժամանակ տեխնիկայի կատարելագործումը՝ կենտրոնացնելով արտադրութեան և շրջանառութեան միջոցները և կապիտալիստական ձեռնարկութիւններում համայնացնելով աշխատանքի պրոցեսը՝ շարունակ աւելի և աւելի արագ կերպով է ստեղծում կապիտալիստական շարաքրութիւնները կոմունիստականով փոխարինելու նիւթական հրնարաւորութիւնը, — այսինքն՝ այն սոցիալական յեղափոխութեան հնարաւորութիւնը, որը վերջնական նպատակն է կազմում միջազգային կոմունիստական կուսակցութեան ամբողջ գործունէութեան, որպէս դասակարգային շարժման գիտակից արտաշայխի:

«Փոխարինելով արտադրութեան ու շրջանառութեան միջոցների մասնաւոր սեփականութիւնը հասարակականով, և հասարակութեան բո-

լոր անդամների բարեկեցութիւնն ու բաղմակողմանի զարգացումն ապահովելու համար՝ հասարակական արտադրական պրոցեսը համաշափօրէն կադմակերպելով, — պրոլետարիատի սոցիալական յեղափոխութիւնը կոչնչացնէ հասարակութեան բաժանումը դատակարգների և այդպիսով կազատագրէ համայն ճնշած մարդկութիւնը, որով վերջ կը դնէ հասարակութեան մէկ մասի միւսին շահագործելու ամեն տեսակ ձեւերին:

Այդ սոցիալական յեղափոխութեան անհրաժեշտ պայմանն է պրոլետարիատի զիկտատուրան, այսինքն պրոլետարիատը պէտք է ձեռք բերէ այնպիսի քաղաքական իշխանութիւն, որով հնարաւորութիւն ունենայ ճնշելու շահագործողների ամեն տեսակ գիմպրութիւնը:

Միջազգային կոմմունիստական կուսակցութեան նպատակն է ընդունակ դարձնել պրոլետարիատին՝ իրագործելու իր մեծ պատմական առաքելութիւնը. դրա համար կադմակերպում է նրան իրրև մի ինքնուրոյն քաղաքական կուսակցութիւն, որ ընդգէմ է կանգնում բոլոր բուրժուական կուսակցութիւններին, ղեկավարում է նրա դասակարգային պայքարի արտայայտումները, մերկացնում է նրա առաջ շահագործողների և շահագործ-

ւողների շահերի անհաշտ ներհակութիւնը և պարզաբանում է նրան տաշիկայ սոցիալական յեղափոխութեան պատմական նշանակութիւնն ու անհրաժեշտ պայմանները: Դրա հետ միասին նա մնացած համայն աշխատաւոր և շահագործւող մասսայի առջև երևան է հանում նրա դրութեան անյուսալիութիւնը կապիտալիստական հասարակութեան մէջ և սոցիալական յեղափոխութեան անհրաժեշտութիւնը՝ յանուն նրա սեփական ազատագրութեան՝ կապիտալի տաշ բերած ճնշումից: Բանւոր դասակարգի կուսակցութիւնը, կոմմունիստական կուսակցութիւնը իր շարքերն է հրաւիրում աշխատաւոր և շահագործւող ազգաբնակչութեան բոլոր խաւերին, որչափով նրանք աստիճանաբար կընդունեն պրոլետարական տեսակէտը:

Կապիտալի կենտրոնացման և խրտացման պրոցեսը, ոչնչացնելով ազատ մրցակցութիւնը, քսաներորդ դարի սկզբում յանդեզ կապիտալիստական զօրեղ մոնոպոլիտ մեծաշնորհ, միութիւնների առաջացման. ինչպէս, օրինակ, սինդիկատների, արտելների, տրեստների, որոնք տնտեսական բովանդակ կեանքում ստացան վճռական նշանակութիւն. — յանդեցին բանկային կապիտալի և արդիւնաբերական հսկայական կենտ-

բռնացում ստացած կապիտալի միացման, ապա և կապիտալի տնտեսական արտահանութեանը դէպի օտար երկրներ: Տրեստները, ընդգրկելով կապիտալիստական պետութիւնների ամբողջ խմբակցութիւններ, ձեռք են զարկել աշխարհը տնտեսապէս բաժանելու դործին, — աշխարհի, որ տեքրիտորիալ կերպով արդէն բաժանուած է հարուստ երկրների միջև: Իսկ ֆինանսական, զրամական կապիտալի մի զարեղջն է, որ անխուսափելիօրէն սրում է պայքարը կապիտալիստական պետութիւնների միջև, որը և միևնույն ժամանակ հանդիսանում է իմպերիալիզմի զարեղջն:

Մրանից անխուսափելիօրէն առաջ են գալիս իմպերիալիստական պատերազմներ՝ վաճառքի շուկաներ ձեռք բերելու համար, կապիտալի գործադրութեան շրջանների, հում նիւթերի և բանւորական ոյժի համար պատերազմներ, այսինքն՝ համաշխարհային տիրապետութեան և մանր ու թոյլ ժողովուրդների վրայ գերիշխելու համար: Հենց այդպիսի պատերազմն է 1914—1918 թւականների առաջին մեծ իմպերիալիստական պատերազմը:

Եւ համաշխարհային կապիտալիզմի զարգացման արտակարգ բարձր աստիճանի ընդհանրապէս, ազատ մրցակցութիւնը պետական-մոնոպոլիս-

տական կապիտալիզմով փոխարինելը, բանկերի ու կապիտալիստների միութիւնների հաւասարապէս նախապատրաստելը մի ապարատի՝ արտադրութեան պրոցեսը համայնօրէն կանոնաւորելու և մթերքները բաժանելու համար, կապիտալիստամենաշնորհների լազմացման հետ կապւած թանգութեան ու սինդիկատների ճնշումը բանւոր դասակարգի վրայ, սրա ճորտացումը իմպերիալիստական պետութիւնների կողմից, պրոլետարիատի տնտեսական և քաղաքական պայքարի սոսկալի դժւարացումը, իմպերիալիստական պատերազմից առաջացած սարսափները, աղէտները, քայքայումները, — ահա այս ամենը անխուսափելի զարժրին կապիտալիզմի խորտակումը և փոխանցումը հասարակական տնտեսութեան առաւել բարձր ձևին:

Իմպերիալիստական պատերազմը չէր կարող վերջ տրւել բուրժուական կառավարութիւնների կողմից ոչ միայն արդար, այլ ընդհանուր առմամբ որեւէ հաստատուն հաշտութեամբ: Կապիտալիզմի ներկայ զարգացման աստիճանում անխուսափելիօրէն փոխւել է և փոխուած է մեր աչքերի առջև աշխատուոր շահագործող մասսաների, քաղաքացիական կռիւ ընդդէմ բուրժուակալի դրուի

ունենալով պրոլետարիատին:

Հետզհետէ աճող զրոհը պրոլետարիատի կողմից է մանաւանդ նրա յաղթութիւնները առանձին երկրներում առաւել ևս ուժեղացնում են շահագործողները դիմագրութիւնը և առաջ են քերում նրանց կողմից կապիտալիստների միջնադրային միութեան նոր ձևերի կազմակերպումը (սկզբերի իրգա և այլն), որոնք կազմակերպւելով բոլոր երկրների շահագործումը համաշխարհային մասշտաբով, իրանց մօտաւոր ճիգերը լարում են բոլոր երկրների պրոլետարիատի յեղափոխական շարժումները անմիջական կերպով ճնշելու համար:

Այս ամենը անխուսափելիօրէն հասցնում է մի կացութեան, որով առանձին պետութիւնների ներքին քաղաքացիական պատերազմները դուրսկցւում են յեղափոխական պատերազմների հետ՝ թէ պաշտպանող պրոլետարական և թէ ճնշւած ժողովուրդների երկրներում՝ ընդդէմ իմպերիալիստական պետութիւնների լծի:

Նման պայմաններում խաղաղասիրական լուղւնդները, կապիտալիստական կարգերում միջնադրային զինաթափման, միջնորդ դատարանների և այլն լուղւնդները հանգիստանում են ոչ միայն որպէս յետադիմական ուտոպիա, այլ պարզապէս

խարում են աշխատաւորներին, ճշգրտելով զինաթափ անել պրոլետարիատին, հեռու պահելով նրան բուրժուազիային զինաթափ անելու խնդրից:

Միմիայն պրոլետարական, կոմունիստական յեղափոխութիւնը ընդունակ է դուրս հանելու մարդկութիւնը այն փակուղիից, որ օտեղծել են իմպերիալիզմն ու իմպերիալիստական պատերազմները: Որքան էլ խոշոր լինեն յեղափոխութեան դժւարութիւններն ու նրա ժամանակաւոր հնարաւոր անյաջողութիւնները և կամ հակաշեղափոխութեան ակիքները, վերջի վերջոյ պրոլետարիատի յաղթանակը անխուսափելի է:

Համաշխարհային պրոլետարական յեղափոխութեան այս յաղթանակը պահանջում է լիակատար փոխադարձ վստահութիւն և առաջւոր երկրների բանւոր դասակարգի յեղափոխական գործողութիւնների սերտ կապ ու միութիւն:

Այս պայմանները չեն իրագործւի, մինչև որ տեղի չունենայ սկզբունքային վճռական խզումը, ապա և անողորմ կոխ չյայտարարւի սոցիալիզմի այն բուրժուազական ազատողման դէմ, որը պաշտօնական սոցիալ-դեմոկրատական և սոցիալիստական կուսակցութիւնների վերին խումբում յաղթանակող հանդիսացաւ:

Նման աղաւաղումն է, մի կողմից, օպորտունիզմի և սոցիալ շովինիստական հոսանքը, խօսքով՝ սոցիալիզմ, գործով՝ ազգամոլութիւն, սեփական ազգային բուրժուազիայի աւաղակային շահերի պաշտպանութիւնը՝ հայրենիքի պաշտպանութեան լոզունգի քողարկումով, ինչպէս միշտ, տյնպէս էլ մասնաւորապէս 1914—1918 թ. թ. իմպերիալիստական պատերազմի ժամանակ։ Այդ հոսանքի առաջաման պատճառն այն է, որ կապիտալիստական առաջաւոր պետութիւնները, կողոպտելով գաղութային և թոյլ ժողովուրդներին, հնարաւորութիւն են տալիս բուրժուազիային՝ ի հաշիւ կողոպուտով ձեռք բերած այն գերաշահ օգուտի՝ արտօնելով վիճակում դնելու և կաշառելու նաև պրոլետարիատի վերին խւերին, ապահովելով նրանց համար խաղաղ պայմաններում քաղքենիական-միջշահական մի տանելի դոյութիւն, ապա վերցնելով այդ խւերի պարագլուխներին ծառայութեան մէջ։ Օպորտունիստներն ու սոցիալազգայնամոլները, դառնալով բուրժուազիայի սպասաւորներ, նոյն ժամին դառնում են պրոլետարիատի դասակարգային պարզ թշնամիները, մանաւանդ այժմ, երբ նրանք կապիտալիստների հետ միացած՝ զինւած ոյժերով ճնշում են պրոլետարիատի յի-

դափոխական շարժումները և թէ իրանց և թէ օտար երկրներում։

Միւս կողմից՝ սոցիալիզմի բուրժուազական աղաւաղումն է նաև «կենտրոնի» հոսանքը, որ նշմարելի է բոլոր կապիտալիստական երկրներում և որոնք տատանւում են սոցիալազգայնամոլների և կոմմունիստների միջև, պաշտպանելով միութիւնը առաջինների հետ և օգնելով վերածնելու սնանկացած երկրորդ Խնտերնացիոնալը։

Յանուն պրոլետարիատի ազատադրութեան մղած պայքարի զեկավարը հանդիսանում է բացառապէս նոր, Երրորդ կոմմունիստական Խնտերնացիոնալը, որի բանակներից մէկըն է Ռ. Կ. Կ.-ը։ Այս Խնտերնացիոնալը փաստօրէն ստեղծել է կոմմունիստական կուսակցութիւնների կազմակերպման պրոցեսում, որը առաջ է եկել մի շարք երկրների նախկին սոցիալիստական կուսակցութիւնների ճշմարիտ պրոլետարական տարրերից, մասնաւոր Փերմանիայում, իսկ ձևականօրէն հիմնել է 1919 թ.ի մարտին՝ Մոսկւայում կայացած նրա առաջին համագումարում։ Բոլոր երկրների պրոլետարական մասսաների կողմից մեծ համակրանք վայելող կոմմունիստական Խնտերնացիոնալը ոչ միայն անւանական կերպով է վերադառնում

մարքսիզմին, այլև գաղափարական-
քաղաքական ամբողջ բովանդակու-
թեամբ, իր բոլոր գործողութիւններով
իրականացնելով Մարքսի յեղափոխա-
կան ուսմանը՝ մաքրած բուրժուա-
կան-օպորտունիստական բոլոր աղա-
ւաղութիւններէ:

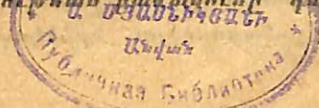
Հիմնադրելով պրոլետարական դիկ-
տատուրայի պահանջները Ռուսաստա-
նի վերաբերմամբ, որի գլխաւոր ա-
ւանձնայատկութիւնն է ազգաբնա-
կութեան մէջ մանր-բուրժուական խա-
ւերի թւական գերակշռութիւնը, Ռ.
Կ. Կ.-ը իր առաջադրած նպատակնե-
րը ձեռնարկում է հետեւեալ կերպով.

Բնդիմուել քաղաքական ասպարէզում

1. Բուրժուական հանրապետու-
թիւնը, նոյնիսկ ամենադեմոկրատիկ,
սրբազործած համաժողովրդական, հա-
մազգային կամ վերդասակարգային
կասքի լոգունդներով, անխուսափելի
կերպով անցել է իրեն բուրժուա-
կան դիկտատուրա, մի բուն կա-
պիտալիստների ձեռքով աշխատաւոր-
ների խոշոր մեծամասնութեանը շա-
հագործման, ճնշելու մեքենայ՝ շնոր-
հիւ հողի և արտադրութեան այլ մի-
ջոյնների մասնաւոր սեփականութեան
գոյութեան: Իրան հակառակ՝ պրոլե-
տարական կամ խորհրդային դեմո-
կրատիան կապիտալիզմից ճնշած

գաղափարներէ, պրոլետարիատի և ազ-
քառ գիւղացիներէ—կիսապրոլետա-
րիատի, այսինքն՝ ազգաբնակչութեան
ամենամեծ մասի մասնայական կազ-
մակերպութիւնները գարձրեց յարատե
և միակ հիմունքը պետական նմբողջ
ազարատի՝ տեղական թէ կենտրոնա-
կան, վարից մինչև վեր: Այդպիսով
Խորհրդային պետութիւնը իրականա-
ցրեց ի միջի այլոց անհամեմատ աւե-
լի լայն ձևով՝ քան որեւէ այլ տեղ՝ տե-
ղական և շրջանային ինքնավարու-
թիւնը առանց վերեւից նշանակած
որեւէ իշխանութեան: Կուսակցութեան
նպատակներէց մէկն է անխոնջ աշ-
խատանքով մարմնացնել դեմոկրա-
տիզմի այդ բարձրագոյն տիպը կեան-
քում ամենալիակատար ձևով, դեմո-
կրատիզմ, որը իր կանոնաւոր գոյու-
թեան համար պահանջում է մասսա-
ների կուլտուրական մակարդակի բար-
ձրացումը, նրանց կազմակերպութիւնն
ու ինքնագործունէութիւնը:

2. Հակառակ բուրժուական դեմո-
կրատիայի, որը քողարկում է իր պե-
տութեան գաղափարային բնոյթը,
Խորհրդային Իշխանութիւնը բացար-
ձակ ընդունում է գաղափարային ան-
խուսափելի բնոյթը, որովհետեւ պետու-
թեան, քանի որ խորովին չէ իրաւացի
հոսարակութեան օրհնումը գաղա-
փարային օրհնումը

կարգերի, նաև սրա հետ կապւած ամեն մի տնտեսական իշխանութեան գոյութիւնը, խորհրդային տնտեսութիւնը իր էութեամբ նպատակ ունի ճնշելու շահագործողների դիմագրութիւնը, և խորհրդային Սահմանադրութիւնը եւ լակէա ունենալով այն տնտեսկէտը, թէ իւրաքանչիւր ազատութիւն ինքընրստինքեան մի խարէութիւն է, եթէ նա հակառու է աշխատանքի ազատագրմանը կապիտալի լծից, — խորհրդային իշխանութիւնը կանգ չէ առնում շահագործողներից քաղաքական իշխանութիւնը խլելու առաջ:

Պրոլետարական կուսակցութեան նպատակը կայանում է նրանում, որ առաջ տանելով շահագործողների դիմագրութեան ճնշման գործը, զաղափարական պայքար մղելով խորապէս արմատացած նախապաշարմունքի դէմ այն մասին, թէ իրաւունքն ու ազատութիւնը իբր անպայման բուրժուական բնոյթ ունի, միեւնոյն ժամանակ բացատրում է, որ քաղաքական իրաւունքների և ազատութեան այլ սահմանափակումները անհրաժեշտ են որպէս պայքարի ժամանակաւոր միջոցներ շահագործողների փորձերի դէմ պաշտպանելու կամ վերականգնելու համար իրանց արտօնութիւնները: Երբ առաջնահարար վերանորոգման մարդու շահագործելու օրինակիւ պայ-

մանները, բնականաբար կը վերանայ նաև ժամանակաւոր միջոցներ գործադրելու անհրաժեշտութիւնը, ուստի և կուսակցութիւնը այն ժամանակ կը ձգտի նրանց թուլացնելու կամ իսպառ վերացնելու:

Յ. Բուրժուական դեմոկրատիան բուրժուականացել է քաղաքական իրաւունքների և ազատութեան ձեւական յայտարարումով, ինչպէս, օրինակ, ժողովների, միութիւնների, մամուլի ազատութեան իրաւունքը իբր բոլոր քաղաքացիների համար հաւասարապէս: Իրապէս սակայն բուրժուական դեմոկրատիայի կարգերում թէ նրա վարչական գործադրութիւնը և թէ պլանաւորապէս աշխատաւորների տնտեսական սարկութիւնը՝ վերջիններիս դրել է անհնարին պայմանների մէջ այս կամ այն չափով օգտուելու այդ իրաւունքներից ու ազատութիւններից:

Պրոլետարական դեմոկրատիան, ընդհակառակը, իրաւունքների և ազատութիւնների ձեւական յայտարարութեան տեղ տալիս է փաստօրէն նրանով օգտուելու հնարաւորութիւն, ամենից առաջ և ամենից շատ յատկապէս ազգաբնակչութեան այն դասակարգերին՝ որոնք ճնշւած էին կապիտալիզմից, այն է՝ պրոլետարիատին և գիւղացութեանը: Իրա համար խոր-

հլրդային իշխանութիւնը էքսպրոպրիացիայի է ենթարկում, բւնագրում բուրժուազիայից նրա շէնքերը, տպարանները, թղթի պահեստները և այլն, զնեղով այն աշխատաւորների և նրանց կազմակերպութիւնների արամադրութեան տակ:

Բ. Կ. Կ. նպատակն է գրգռել աշխատաւոր ազգաբնակչութեան ամենալայն մասսաներին օգտակու գեմոկրատական իրաւունքներից ու ազատութիւններից և լայնացնել դրա նիւթական հնարաւորութեան սահմանները:

Բուրժուական դեմոկրատիան դարերի ընթացքում յայտարարել է մարդկանց հաւասարութիւնը՝ տնկախ ներանց սեռից, կրօնից, ցեղից և ազգութիւնից. սակայն կապիտալիզմը թոյլ չէ տւել և ոչ մի երկրում իրագործելու այդ հաւասարութիւնը, իսկ իր զարգացման իմպերիալիստական շրջանում ցեղային և ազգային լուծը հասցրել է ծայրայեղ սրման: Եւ որովհետեւ Խորհրդային իշխանութիւնը աշխատաւորների իշխանութիւնն է, այդ պատճառով առաջին անգամ աշխարհում նա կարող եղաւ կեանքի բոլոր ասպարէզներում մինչև վերջ իրականացնել հաւասարութիւնը, միանգամայն վերջ տալով կեռն անհաւասարութեան վերջին հետքերին ու

մասնական և ընդհանրապէս ընտանեկան իրաւունքի սահմաններում: Գաւառացիութեան նպատակն է ներկայումս վարել զխաւորապէս գաղափարական և դաստիարակչական աշխատանք՝ արմատախիլ տնկու համայնական անհաւասարութեան և նախապաշարմունքների բոլոր հետքերը, մանաւանդ պրոլետարիատի յետամնաց խաւերի շրջանում և գիւղացութեան մէջ:

Չբաւականաւոր կանանց ձեռնարկութեամբ, կուսակցութիւնը ձգտում է ազատելու նրանց տնային հնացած տնտեսութեան նիւթական ծանրութիւնից, փոխարինելով այն կոմմունալ տնեցով, հասարակական հաշարաններով, կենտրոնական լուցարաններով, մսուրներով և այլն:

Ե. Տալով աշխատաւոր մասսաներին ամենալայն հնարաւորութիւն՝ քան տւել է երբեքէ բուրժուական դեմոկրատիան և պարլամենտարիզմը՝ կատարելու ներկայացուցիչների ընտրութիւններն ու ներանց յետ կանչելը բանւորների ու գիւղացիների համար ամենապիւրիս ձեռով, Խորհրդային իշխանութիւնը ոչնչացնում է պարլամենտարիզմի բացասական կողմերը, մանաւանդ օրէնսդիր և պործադիր իշխանութիւնների բաժանումը, ներկայացուցչա-

կան հիմնադրութիւններ իւրաքանչիւր
նկու հանգամանքը մասսաներից և
այլն:

Թորհրդային պետութիւնը մերձեցումն է ստեղծում պետական ապարատի և մասսաների միջև նրանով, որ ընտրողական միաւոր և պետութեան հիմնական բջիջ դառնում է ոչ թէ տիրրիտորիալ շրջանը, այլ արտադրող միաւորը (օր. գործարանը):

Կուսակցութեան նպատակն է նաև վերոյիշեալ աշխատանքը այդ ուղղութեամբ տանելուց զատ, գլուխ բերել իշխանութեան օրգանների և աշխատաւոր մասսաների մերձեցումը խիստ և լիակատար կերպով իրականացնելով դեմոկրատիզմը գործնական կեանքում նոյն մասսաների կողմից, մանաւանդ պաշտօնական մարդկանց պատասխանատւութեան և հաշւետւութեան միջոցով:

6. Այն ժամանակ, երբ բուրժուական դեմոկրատիան՝ հակառակ իր յայտարարութիւնների՝ զօրքը դարձնում է ունևոր դասակարգի ձեռքին մի գործիք, անջատելով նրան աշխատաւոր մասսաներից և հակադրելով նոյն մասսաներին, միաժամանակ ոչնչացնելով կամ զժւարացնելով զինւորների քաղաքական իրաւունքների իրադարձման հնարաւորութիւնը, Թորհրդային պետութիւնը բանւոր-

ներին և զինւորներին ի մի է ձուլում իր օրգանների՝ խորհուրդների մէջ, նրանց իրաւունքների լիակատար հաւասարութեան և շահերի միատեսակութեան հոգի վրայ: Կուսակցութեան նպատակն է պաշտպանել և զարգացնել զինւորների և բանւորների այդ միութիւնը Թորհուրդների մէջ, ամբապնդելով անխզելի կապը զինւած ոյժի և արդիւտարիատի ու կիսաարդիւտարիատի կադմակերպութիւնների միջև:

7. Քաղաքի արդիւնաբերական պրոդուտարիատի ղեկավարող դերը ամբողջ յեղափոխութեան ընթացքում, — որպէս ըստ ամենայնի կենտրոնացած, միացած, լուսաւորւած և պայքարում փորձւած մասը աշխատաւոր մասսաների, — արտայայտւեց թէ՛ Խորհուրդների առաջացման բոլէին և թէ՛ դրանց իշխանութեան օրգանների վերածելու պրոցեսի ամբողջ ընթացքում:

Մեր Թորհրդային Սահմանադրութիւնը արտայայտել է այդ երևոյթը, տուլով սակայն մի որոշ համեմատական գերակշռութիւն արդիւնաբերական պրոդուտարիատին, քանի զիւղական մանր բուրժուական սրբշ մասսաները ըստ ամենայնի անկադմակերպ են:

Ռ. Կ. Կ., բացատրելով այդ առանձ-

նաշնորհման ժամանակաւոր. բնոյթը, որ պատմականօրէն կապ ունի գիւղի օգցիալիստական կազմակերպութեան դժւարութիւններին հետ, պարտաւոր է անյողդող կերպով և սիւսեմատիկօրէն օգտագործել արդիւնաբերական պրոլետարիատի այդ վիճակը աւելի սերտ միացնելու համար առաջաւոր բանւորներին գիւղական աւելի յեառգէմ ու անկազմակերպ պրոլետարական ու կիտապրոլետարական մաստաների, այլև միջին գիւղացիութեան հետ, — հարկաւ իբրեւ հակալիւ նեղ համքարային ու նեղ արհեստակցական այն շահերի, որոնք սնուցանուած էին կապիտալիզմի շնորհիւ բանւորներին շրջանում:

Յ. Պետութեան, բացառապէս Խորհրդային կազմակերպութեան շնորհիւ, պրոլետարիատի յեղափոխութիւնը կարողացաւ միանգամից ջարդել ու նեխովին կործանել հին, բուրժուական, շինովիկական ու դատարանական պետական ապարատը: Սակայն, լայն մասսաների կուտուրական մակարդակի ոչ բաւականաչափ բարձր լինելը, մասսաների առաջ մղած պատասխանատու պաշտօն վարող գործիչների անհրաժեշտ փորձառութեան բացակայութիւնը, հին կարգի մասնաղէտներին ծանր պայմաններում հապճեպ գործի հրաւիրելու անհրա-

ժեշտութիւնը և քաղաքի տմենադարգացած բանւորական խաւերին գինւորական գործերով դրադեցնելը, Խորհրդային կարգերում առաջ բերեց բիւրօկրատիզմի մասնակի վերածնունդ:

Ամենավճռական պայքար մղելով բիւրօկրատիզմի դէմ, Ռ. Կ. Կ. այդ շարիքի կատարեալ վերացման համար առաջարկում է հետեւեալ միջոցները.

ա) Խորհրդի ամեն մի անդամին պարտադիր մասնակցութեան հրաւիրել՝ որոշ աշխատանք կատարելու համար պետական վարչական գործում:

բ) Հետևողական հերթակալութեան սահմանումն այդ աշխատանքների այն խմատով, որ նրանք հետզհետէ կարողանան ընդգրկել կառավարութեան միւս բոլոր ճիւղերը:

գ) Հետզհետէ գրաւել ամբողջ աշխատաւոր ազգաբնակչութիւնը անխափր՝ պետութիւնը կառավարելու գործին մասնակցելու համար:

Վերոյիշեալ բոլոր միջոցների բաղմակողմանի և լիակատար իրագործումը, օր ներկայացնում է իրանից հետագայ քայլը այն ճանապարհի վրայ, որով ընթացել է Պարիզի Կոմունան, ապա կառավարելու Ֆուռնկցիաներին պարզ կերպաբանք հազօրդնելը՝ աշխատաւոր մոտստներէ կու-

տուրական մակարդակի բարձրացման միջոցով, այս բոլորը առնուժ է մեզ գէպի պետական իշխանութեան ոչ ընչացում:

Ազգային յարաբերութիւնների ասպարեզում

9. Ազգային հարցում Ռ. Կ. Կ. դեկաւարում է հեռեեալ հիմունքներով:

ա) Վարչող քաղաքականութեան գլխաւոր հիմքն է մերձեցումը տարբեր ուղղութիւնների պրոլետարիատի և կիսապրոլետարիատի՝ միասին յեղտիտական պայքար մղելու և կաւաժատէրերին ու բուրժուազիային ապաւելելու համար:

բ) Ճնշւած երկրների աշխատաւոր մասսաների՝ գէպի նրան ճնշող պետութիւնների պրոլետարիատն ունեցած անվտանգութիւնը յաղթահարելու նպատակով անհրաժեշտ է որչնչացնել ազգային որիէ խմբակցութեան բոլոր արտօնութիւնները, ազգերի կատարեալ իրաւաւաւարութիւնը, բնդունել զաղութներ և իրաւազուրկ ազգերի իրաւունքը պետութիւնից անջատելու խնդրում:

գ) Նոյն նպատակով կուսակց և թիւնը առաջ է մղում ֆիզերատիւ մի բութեան սկզբունքը Խորհուրդնէ ձևով կազմակերպւած պետութիւններէ հետ, իբրեւ գէպի այդ պետութիւն-

ների կատարեալ միութիւնը տանող փոխանցման ձևերից մէկը:

դ) Թէ մի է ազգի անջատման կամքը արտայայտելու իրաւատէրը, այդ հարցում Ռ. Կ. Կ. կանգնած է պատմական-դասակարգային տեսակէտի վրայ, հաշի առնելով այն հանգամանքն էս, թէ պատմական զարգացման որ աստիճանի վրայ է կանգնած տեալ ազգը. միջնադարից գէպի բուրժուական գեմոկրատիան առնող ուղիք վրայ, թէ բուրժուական դեմոկրատիայից գէպի Խորհրդային կամ պրոլետարական դեմոկրատիան առնող և այլն:

Յամենայն գէպս ճնշող ազգերի պրոլետարիատի կողմից անհրաժեշտ է զործադրել առանձին զգուշութիւն և առանձնապէս ուշադիր լինել գէպի ճնշող ու իրաւազուրկ ազգերի աշխատաւոր մասսաների ազգային ըզղացմունքները: Միմիայն նման քաղաքականութեամբ հնարաւոր է ստեղծել իրական պայմաններ՝ միջազգային պրոլետարիատի ազգայնօրէն բազմազան տարրերի կամաւոր և ամբապինդ միացման համար, ինչպէս զա ապացուցեց Խորհրդային Ռուսաստանի ջուրջը համախմբւած մի շարք ազգային Խորհրդային հանրապետութիւնների միացման փորձը:

Ջինւորական ասպարեզում

10. Ջինւորական հարցում կուսակցութիւնն իր նպատակը որոշում է հետեւեալ գլխաւոր հիմունքներով.

ա) Իմպերիալիզմի կազմալուծման և քաղաքացիական հեղհեռէ տարածող պատերազմի շրջանում հնարաւոր չէ ոչ հին գորաքանակի պահպանումը, ոչ նորի կազմակերպումը՝ այսպէս ասած՝ ասպարաակարգային կամ հալմազգային հիմունքների վրայ: Կարմիր Բանակը, իբրև գործիք պրոլետարական դիկտատուրայի, պէտք է հարկադրաբար ունենայ բացարձակ գաղակարգային ընտւորութիւն, այսինքն կազմել բացառապէս պրոլետարական կամ նրան մօտիկ գիւղացիական կիսապրոլետար խաւերից: Դասակարգերի օչնչացումով միայն նման գասակարգային զօրաբանակը կը դառնայ սոցիալիստական համաժողովրդական միլիցիա:

բ) Անհրաժեշտ է ամենալայն կերպով վարժեցնել բոլոր պրոլետարներին ու կիսապրոլետարներին զինւորական արհեստի մէջ, մտցնելով զպրոցներում համապատասխան աւարկաների գաստաւութիւն:

գ) Կարմիր Բանակի դաստիարակութեան ու զինւորական ուսուցման աշխատանքը պիտի կատարւի գասա-

կարգային միացման և սոցիալիստական լուսաւորութեան հիմունքների վրայ: Ուստի զինւորական պետերի կողքին անհրաժեշտ են քաղաքական կոմիսարներ ևս յուսալի և անձնազօհ կոմմունիստներից, իւրաքանչիւր զօրամասում ստեղծելով կոմմունիստական բջիջներ՝ գիտակցական կարգապահութիւն և ներքին կապ հաստատելու համար:

դ) Որպէս հակակշիռ հին գօրաբանակի կարգերի՝ անհրաժեշտ է, ըստ հնարաւորութեան, կարճ ժամանակի գործադրումն կազարմային վարժութիւններէ համար. կազարմաները մօտեցնել զինւորական և քաղաքազինւորական զպրոցների տիպին. հրնարաւոր չափով սերտ կապ հաստատել զինւորական կազմերի և գոքծարանների, արհեստակցական միութիւնների ու ազքատ գիւղացիների կազմակերպութիւնների միջև:

ե) Կազմակերպչական անհրաժեշտ կապ և կայունութիւն կարելի է հաղորդել յեղափոխական երիտասարդ բանակին միմիայն գիտակից բանւորների և գիւղացիների շըրջանից վերցրած՝ առաջին նւագ թէկուզ ստորին՝ հրամանատարական կազմի օգնութեամբ: Սոցիալիզմին նւիրւած ըստ ամենայնի ընդունակ և հռանդուն զինւորներին հրամանատարական պաշ-

տօններին համար պատրաստելու գործը հանդիսանում է զօրաբանակ ասեղծելու գործում կարեւորագոյն նպատակներէց մէկը:

դ) Անհրաժեշտ է ամենալայն չափով օգտագործել ու գործադրել վերջին համաշխարհային պատերազմի տըւած փորձը զօրաշարժական ու տեխնիքական ասպարէզներում: Դրա հետ միասին անհրաժեշտ է զօրաբանակի կազմակերպութեան և զօրավարժական ղեկավարութեան գործին լայն մասնակցութեան հրաւիրել հին զօրաբանակի դպրոցն անցած զինւորական մասնագէտներին: Իր հերթին նման գործին հրաւիրելու անհրաժեշտ պայմանը պէտք է լինի այն, որ զօրաբանակի քաղաքական ղեկավարութիւնը և հրամանատարական կազմի վրայ հարկաւոր վերահսկողութիւնը պիտի գտնուի բանւոր դատակարգի ձեռքին:

է) Հրամանատարական կազմի բնաւորովի լինելու պահանջը, որ ունի սկզբունքային խոշոր նշանակութիւն բուրժուական զօրաբանակի վերաբերութեամբ, ուր հրամանատարական կազմը դատարար լակում ու ջոկում էր որպէս մի ապարատ զինւորներին դատակարգային հնազանդութեան համար, իսկ վերջիններին միջոցով նաև աշխատուոր մասնաւորներ ձեռն-

ման, այդ պահանջը միանգամայն կորցնում է իր սկզբունքային նշանակութիւնը բանւորական և զիւզացիական կօրմիր բանակի վերաբերութեամբ: Ընտրողութեան և նշանակման հնարաւոր կոմբինացիան սակայն կարող է թելադրել յեղափոխական դատակարգային զօրաբանակին բացառապէս գործնական նկատառումներով և կախած է զօրամասերի կազմաւորման մակարդակից, նրանց խառնման աստիճանից, հրամանատարական կազմի իրական վիճակից և այլն:

Դատաստանական ստպարեզում

11. Իրանց ձեռքն առնելով ամբողջ իշխանութիւնը և միանգամայն վերջ տալով բուրժուական տիրապետութեան բոլոր օրգաններին, հին ձևի դատարաններին, — պրոլետարական ղեմակրատիան՝ բուրժուական գեմակրատիայի «դատաւորների ընտրութիւնը ժողովրդի կողմից» ձեակերպման փոխարէն՝ առաջ մղեց իր դատակարգային լոգոնդը. «դատաւորներին ընտրել աշխատուորներից և միմիայն աշխատուորների ձեռքով», և իրագործեց այն դատարանի ամբողջ կազմակերպութեան մէջ, միաժամանակ հաւատարացնելով երկու սեռերի բոլոր իրաւունքները թէ դա-

տաւորների ընտրութեան և թէ նշ-
րանց պարտականութիւնները կատա-
րելու հարցում:

Արդարադատութիւնը վարելու գոր-
ծին պրոիտարիատի և ազքատ գիւ-
ղացութեան ամենալայն մասսանե-
րին մասնակից անելու համար դատաւ-
րանում մտցւած է շարունակաբար
փոփոխւող ժամանակաւոր դատաւոր-
ների մասնակցութեան իրաւունքը,
որոնց ցուցակը կազմելու համար հը-
րաւիրւում են բանւորական մասսա-
յական կազմակերպութիւնները: ազ-
հատակցական միութիւնները և այլն:

Ստեղծելով ժողովրդական մի ամ-
բողջական դատարան,— նախկին մի
անվերջ շարք զանազան ձևի և բազ-
մաստիճան դատարանների փոխարէն,
— Խորհրդային Իշխանութիւնը դա-
տարանի կառուցւածքը պարզ ձևերի
է վերածում, դարձնելով այն բացառ-
ձակապէս մատչելի ազգայնականութեան
համար, վերջ տալով ամեն ահռու
ձգձգումներին, փոշկիտային:

Վերացնելով տապալւած կառավա-
րութիւնների օրէնքները, Խորհրդային
Իշխանութիւնը յանձնարարեց Խոր-
հուրդների կողմից ընտրւած դատա-
ւորներին կատարել պետկապետի
կամըր, գործադրելով նրա դեկրետ-
ները, թեկ ոչ ոքայինների բացակայու-
թեան համ ոչ լրիւ լինելու դէպքում

դեկաւարել սոցիալիստական իրաւա-
գիտակցութեամբ:

Նման ձևով կազմակերպւած դատա-
րանները պատիժների խնդրում ար-
դէն մտցրել են արմատական փո-
փոխութիւն, իրականացնելով՝ պայ-
մանական դատապարտումը ամենա-
լայն չափերով, մտցնելով իբրեւ պատ-
ժիչ միջոց հասարակական պարսա-
ւանքը, ազատութիւնից զրկելը փո-
խարինելով պարտադիր աշխատան-
քով՝ միևնույն ժամանակ պահելով
պատժողի ազատութիւնը, բանտերը
փոխարինելով դաստիարակչական հիմ-
նարկութիւններով, այլև տալով հնա-
րաւորութիւն ընկերական դատարան-
ների գործադրութեան:

Ռ. Կ. Կ., պաշտպանելով դատա-
րանի հետագայ զարգացումը նման
ձևով, պէտք է ձգտի ամբողջ աշխո-
տաւոր ազգայնակութեանը զրաւել
մասնակցելու դատաւորների պարտա-
կանութիւնների կտտարման գործին,
իսկ պատիժների սխտեմը վերջնա-
կանապէս փոխարինելու դաստիարակ-
չական բնոյթ ունեցող միջոցների
սխտեմով:

Ժողովրդական լուսաւորութեան ա-
պարեզում

12. Ժողովրդական լուսաւորութեան

ասպարէզում Ռ.Կ. Կ. նպատակ է դր-
նում շարունակել դեռ 1917 թ. հոկ-
տեմբերեան յեղափոխութեան սկզբից
սկսած գործը՝ այն է բուրժուազիա-
յի տիրապետութեան դասակարգային
գործիք կղած դպրոցը զարձնել հասո-
րակութեան դասակարգերի բաժա-
նումը կատարելապէս ոչընչացնող,
հասարակութեան համար կոմմունիս-
տական վերածնունդ բերող մի գոր-
ծիք, հասցնելով այդ գործը իր վախ-
ճանին:

Պրոլետարիատի զիկատուութայի շըր-
ջանում, այսինքն՝ երբ կոմմունիզմի
լիակատար իրականացման համար կը
ստեղծւեն նախապատրաստող պայ-
մաններ, — դպրոցը պէտք է լինի ոչ
միայն կոմմունիզմի սկզբունքների
հաղորդիչը ընդհանրապէս, այլև պրո-
լետարի զապախարական, կազմակերպ-
չական, դաստիարակչական ազդեցու-
թեան հաղորդիչը կիսապրոլետար և
աշխատատէր մասսաների ոչ պրոլե-
տար խաւերի վրայ, դաստիարակելու
համար այն նոր սերունդը, որ ընդու-
նակ պիտի լինի վերջնականապէս հա-
տատելու կոմմունիզմը: Մերձաւոր
նպատակն է այդ ուղղութեամբ, ներ-
կայ ժամանակում Խորհրդային Իշխա-
նութեան հաստատած դպրոցական և
լուստւորութեան գործի հետեւեալ հի-
մունքների հետագայ զարգացումը:

ա) Պարտադիր և ձրի ընդհանուր պո-
լիտեխնիքական (արտադրութեան բո-
լոր գլխաւոր հիւղերի գործնակա-
նին և տեսականին ծանօթացնող գի-
տութիւն) կրթութիւն երկու սեռի
համար մինչև 17 տարեկան հասակը:

բ) Ստեղծել միջ-դպրոցական հիմ-
նարկութիւնների ամբողջ ցանց, ինչ-
պէս, օրինակ՝ մսուրներ, մանկապար-
տէղներ, մանկասէր և այլն՝ հա-
սարակական դաստիարակչութեան
գործի բարելաւութեան և կնոջը ա-
զատագրելու համար:

գ) Մի ամբողջութիւն կազմող աշ-
խատաւորական դպրոցի սկզբունք-
ների լիակատար իրականացու- մը,
դասաւանդութիւնը կատարելով մայ-
րենի լեզուով. խառն ուսուցում երկ-
սեռ մանուկների. ուսուցումը ան-
պայման Խորհրդային, այսինքն՝ կրօ-
նական որեւէ ազդեցութիւնից ազատ,
սերտ կապակցութեամբ հասարակա-
կան - արտադրողական աշխատանքի
հետ. ահա այս ամենը պատրաստելու
է կոմմունիստական հասարակութեան
համար բազմակողմանի զարգացած
անդամներ:

դ) Մատակարարումն պետութեան
հաշուով բոլոր աշակերտների համար
սնունդ, հագուստեղէն, օտնաման և
դպրոցական պիտոյքներ:

ե) Պատրաստել լուստւորութեան

ապարէզում գործողների նոր շարքեր, որոնք սողորւած լինեն հոմմունիտական գաղափարներով:

դ) Աշխատաւոր ազգաբնակչութիւնը գրաւել դէպի ակտիւ մասնակցութիւն լուսաւորութեան գործում («Հանրային կրթութեան խորհուրդների» դարգացումը, գրադէտների մօբիլիզացիան և այլն):

է) Պետական բազմակողմանի օգնութիւն բանւորների և գիւղացիների ինքնակրթութեան և ինքնազարգացման համար. (ստեղծել արտադարձական կրթական հիմնարկութիւնների մի ամբողջ ցանց՝ գրադարանների, հասակաւորների համար դպրոցների, ժողովրդական տների և համալսարանների, կուրսերի, դասախօսութիւնների, կինեմատոգրաֆների, նկարչատների և այլն):

ը) Պրոֆեսիոնալ կրթութեան լայն զարգացումն 17 տարեկանից բարձր պատանիների համար՝ հիմնւած պոլիտեխնիկական ընդհանուր գիտութիւնների վրայ:

թ) Լայն հնարաւորութիւն ստեղծել բոլոր ցանկացողների համար բարձրագոյն դպրոցում սովորելու, առաջին հերթին բանւորների համար. դրանք բարձրագոյն դպրոցում դասաւանդելու ընդունակ և կարող ոյժերին. վտարումն բոլոր արհեստական

խոշնդոտների, որոնք յարուցում են երիտասարդ գիտական ոյժերի և ամբիոնի միջև. սովորողներին նախական ապահովումն, որով իրական հնարաւորութիւն արել բանւորներին և գիւղացիներին օգտւելու բարձրագոյն դպրոցով:

ժ) Համահասարակ չափով անհրաժեշտ է բանալ և աշխատաւորների համար մատչելի դարձնել գիւղաբնակի բոլոր գանձերը, որոնք ստեղծագործւած են նրանց աշխատանքի շահագործման հիմունքի վրայ և մինչև այժմ էլ մնում են շահագործողների բացառիկ տրամադրութեան տակ:

ժա) Կոմմունիստական գաղափարների ամենալայն պրոպագանդի զարգացումն, այդ նպատակի համար օգտագործելով պետական իշխանութեան ապարատն ու միջոցները:

Կրօնական յարաբերութիւնների ապարհգում

13. Կրօնի նկատմամբ Ռ. Կ. Կ. չէ բաւականանում եկեղեցին պետութիւնից և դպրոցը եկեղեցուց բաժանելու դեկրետով, որպիսի ձեռնարկութեան մասին խօսում է իր ծրագիրների մէջ նաև բուրժուական դեմոկրատիան և սակայն ոչ մի տեղ աշխարհում մինչև վերջ չէ իրագործել այն, շնորհիւ այն բազմապիսի կա-

պերի, որ ունի կապիտալը կրօնական պրոպագանդի հետ:

Ռ. Կ. Կ. ղեկավարում է այն համոզումով, որ մասսաների հասարակական-տնտեսական ամբողջ գործունեությունը հետևողականությունն և գիտակցությունն հաղորդելով միայն կատարել մահան կը գատապարտեն կրօնական նախապաշարմունքները: Կուսակցությունը ձգտում է կատարելապես ոչնչացնելու շահագործող դասակարգերի և կրօնական պրոպագանդի կազմակերպությունների միջև եղած կապը, նպաստելով աշխատաւոր մասսաների իրական ազատագրմանը կրօնական նախապաշարմունքներից և կազմակերպելով գիտական-լուսաւորական և հակա-կրօնական ամենալայն պրոպագանդ: Ընդ սմին անհրաժեշտ է հոգատար վերաբերմունքով խուսափել հաւատացեալների զգացմունքներին որևէ վիրաւորանք հասցնելուց, որ կարող է աւելի շուտ կրօնամոլութիւնը ամրապնդել:

Տնտեսական ասպարեզում

14. Անխախտ շարունակիլ և հասցնել իր վախճանին արդէն սկսած և իր գլխաւոր ու հիմնական մասում վերջացած էքսպրոպրիացիան բուրժուազիայի.

ա) Արտադրութեան միջոցներն ու

շրջանառութիւնը դարձնել սեփականութիւն Խորհրդային Հանրապետութեան, այսինքն՝ ընդհանուր սեփականութիւն բոլոր աշխատաւորների:

բ) Որպէս գլխաւոր, հիմնական և Խորհրդային Իշխանութեան տնտեսական ամբողջ քաղաքականութիւնը որոշող նպատակ՝ անհրաժեշտ է իրերի արտադրող ոյժերը հասցնել ամենաշտրճ լարման: Ի նկատի ունենալով երկրի ապրած ծայրաստիճանի ծանր քայքայումը, ամեն ինչ գլխի ենթարկել մի գործնական նպատակի՝ անմիջապէս ինչ գնով էլ լինի՝ մեծացնել ազգաբնակչութեան համար անհրաժեշտագոյն մթերքների քանակութիւնը: Այդ տեսակէտից գործնական հետևանքներով պիտի չափւի Խորհրդային այն իւրաքանչիւր հիմնարկութեան աջող գործունեութիւնը, որը կապւած է ժողովրդական տնտեսութեան հետ:

Դրա հետ միասին կարևոր է առաջին հերթին ուշադրութիւն դարձնել հետեւեալի վրայ.

գ) Իմպերիալիստական տնտեսութեան կազմալուծումը Խորհրդային շինարարութեան առաջին շրջանին ժողանդություն թողեց յայտնի քառային վիճակ՝ արտադրութիւնը կազմակերպելու և կառավարելու գործում: Այդ հիման վրայ հարկա-

դրաբար առաջ է մղուում,—իբրև արմատական միջոց,—երկրի ամբողջ տնտեսութեան զործունէութեան մաքսիմալ միութիւնը՝ մի ընդհանուր համապետական ծրագրով, ապա՝ արտադրութեան ամենամեծ կենտրոնացումն առանձին ճիւղեր և ճիւղերի խմբակցութիւնները միացնելու իմաստով: Անհրաժեշտ է կենտրոնացնել արտադրութիւնը արտադրող լաւագոյն միաւորների մէջ՝ տնտեսական ձեռնարկներին աւելի արագ կատարումն հողորդելու իմաստով, այլև արտադրական ամբողջ ապարատի խիստ կանոնաւորումը և խելացի ու տնտեսաբար օգտագործումը երկրի բոլոր նիւթական միջոցներին:

Իրա հետ միասին անհրաժեշտ է հող տանել լայնացնելու տնտեսական աշխատակցութիւնն ու քաղաքական կապերը այլ ժողովուրդների հետ, ձգտելով միաժամանակ հաստատելու տնտեսական մի ընդհանուր ծրագիր այն ժողովուրդների հետ, որոնք ձեռք են դարձել Խորհրդային շինարարութեան:

դ) Մանր և անաշխատգործական արդիւնաբերութեան նկատմամբ անհրաժեշտ է՝ լայնօրէն օգտագործել այդ արդիւնաբերութիւնը, պետական պառիւշներ տալով անաշխատգործներին, մանր և անաշխատգործ արդիւնա-

բերութիւնն ևս մուծել հում նիւթեր և վառելանիւթ մատակարարելու ընդհանուր ծրագրի մէջ, ապա տալ ներանց նաև դրամական օժանդակութիւն՝ պայմանով, որ առանձին տնայնագործներն ու նրանց արտելները, արտադրող կօօպերատիւներն ու մանր ձեռնարկութիւնները միանան և կազմեն աւելի խոշոր արտադրական և արդիւնաբերական միաւորներ: Նման միութիւնները պիտի խրախուսեն տնտեսական արտօնութիւններ արեւելով նրանց, որոնք ուղղւած պիտի լինեն անաշխատգործների մանր արդիւնաբերողներ զառնալու ձգտումը ոչնչացնելու կողմը, ապա և ստեղծել արտադրական այդ յետամնաց ձեւերի համար բնական անցման պայմաններ՝ անցնելու դէպի խոշոր և բարձր մեքենայական արդիւնաբերութեան ձեւերին:

ե) Համայնացրած (հասարակականացրած) արդիւնաբերութեան կազմակերպչական ապարատը պէտք է յենւի ամենից առաջ արհեստակցական միութիւնների վրայ: Նրանք պէտք է աւելի և աւելի ազատագրեն համբարային նեղ վիճակից և զառնան արտադրական խոշոր միութիւններ, որոնք ընդգրկում են և հետզհետէ պիտի ընդգրկեն արտադրական տեւալ ճիւղի բոլոր աշխատաւորներին:

Համաձայն խորհրդային Հանրապետութեան օրէնքների և հաստատուած պրակտիկայի արհեստակցական միութիւնները, որոնք—իրրե մասնակցողներ արդիւնաբերութիւնը կառավարող տեղական և կենտրոնական բոլոր օրգաններում—պէտք է ժողովրդական ամբողջ տնտեսութեան փաստացի կառավարութիւնը վերցնեն իրանց ձեռքը, իրրե տնտեսական մի ընդհանուր ամբողջութեամբ: Այսպիսով ապահովելով անխցելի կապը տեղական կենտրոնական վարչութեան, ժողովրդական տնտեսութեան աշխատաւոր լայն մասսաների միջև, արհեստակցական միութիւնները պէտք է ամենալայն շափերով գրաւեն վերջիններս՝ տնտեսութիւնը վարելու անմիջական աշխատանքի համար: Արհեստակցական միութիւնների մասնակցութիւնը տնտեսութիւնը վարելու և լայն մասսաներին դէպի այն գրաւելու գործը միևնոյն ժամանակ այն պիտաւոր միջոցն է, որով պայքար պիտի մղւի խորհրդային Իշխանութեան տնտեսական ապարատի բլբոկրատիզացիայի դէմ և հնարաւորութիւն տրւի արտադրութեան արդիւնքների վրայ ժողովրդական ճշմարիտ վերահսկողութիւն նշանակելու:

դ) Անհրաժեշտ է՝ ժողովրդական տնտեսութիւնը կանոնաւոր զարգաց-

նելու նպատակով մինչև վերջին հնարաւորութիւն օգտագործել պետութեան մէջ եղած բանւորական բոլոր ոյժերը, նրանց կանոնաւոր բուժանումն ու վերաբաժանումը՝ թէ տարբեր տեքրիտորիալ շրջանների միջև և թէ ժողովրդական տնտեսութեան աարբեր ճիւղերի. անհրաժեշտ է կազմել խորհրդային Իշխանութեան տնտեսական քաղաքականութեան մօտաձոր ծրագիրը, որն իրագործելի կարող է միմիայն սերտ կապակցութեամբ արհեստակցական միութիւնների հետ: Անհամեմատ աւելի լայն և սխտեմատիկ կերպով, քան երբեք է այդ եղել է, պէտք է գործադրւի խորհրդային Իշխանութեան կողմից ամբողջ աշխատընդունակ ազգաբնակչութեան զլխովին մօբիլիզացիան արհեստակցական միութիւնների մասնակցութեամբ՝ հասարակական յայտնի աշխատանք կատարելու համար:

է) Աշխատանքի կապիտալիստական կազմակերպութեան անկման պայմաններում երկրի արտադրող ոյժերը վերականգնել և զարգանալ, այլև արտադրական սոցիալիստական ձեւը ամրապնդել կարող են միայն աշխատաւորների ընկերական կարգապահութեան, նրանց մաքսիմալ խնայագործունէութեան, պատասխանատւութեան գիտակցութեան և աշ-

խառանքի արգիւնաւէտութեան վրայ
փոխադարձ խառադոյն վերահսկողու-
թեան հիմունքների վրայ:

Այդ նպատակին հնարաւոր է հաս-
նել միմիայն մասսաների զստախառ-
կութեան վրայ յամառ և սխառմա-
տիկ աշխատանք գործադրելով, որպի-
սին այժմ հեշտացրած է շնորհիւ այն
հանգամանքի, որ մասսաները գործով
տեսնում են կապիտալիստի, կալա-
ծատիրոջ և վաճառականի վտարումը,
և ապա՝ սեփական փորձով դալիս են
այն համոզման, որ իրանց բարեկե-
ցութեան աստիճանի բարձրացումը
կախած է բացառապէս սեփական
աշխատանքի կարգապահ վիճակից:

Սոցիալիստական նոր կարգապահու-
թիւն ստեղծելու գործում պիտաւոր
գերն ընկնում է արհեստակցական
միութիւնների վրայ: Վերջիններս հը-
րաժարելով հնացած գործելակերպից,
այդ նպատակը իրագործելու համար
պետք է գործադրեն և փորձեն զանա-
զան միջոցներ, ինչպէս օրինակ, հաս-
տատել հաշւետութիւն, արդիւնք ցու-
ցաբերելու նորմա, պատասխանատու-
թիւն յատուկ ընկերական բանւորա-
կան դատարանի տոջ և այլն:

բ) Արտադրող ոյժերի նոյն զար-
գացման գործը պահանջում է ան-
յապաղ, լայն և բազմակողմանի օգ-
տագործում կապիտալիզմի թողած

ծառանգութեան՝ օգտագործումն պի-
տութեան և տեխնիկայի մասնագէտ-
ների, շնայելով որ նրանք գրեթէ բո-
լորը տոգորւած են բուրժուական աշ-
խարհայեացքով ու սովորութիւննե-
րով: Այդ խաւերի գէժ մղւած՝ խիստ
պայքարի շրջանը, որ առաջ էր եկել
նրանց կազմակերպած սարսուռի շը-
նորհիւ, կուսակցութիւնը համարում է
վերջացած, քանի որ այդ սարսուռը
ընդհանուր առմամբ ընկճւած է: Կու-
սակցութիւնը պարտաւոր է արհես-
տակցական միութիւնների հետ առաջ
տանել իր նախկին գիծը. մի կողմից՝
քաղաքական ոչ մի գիջում չանել այդ
խաւին և անխնայ ճնշել նրա հակա-
յեղափոխական ոտնձգութիւնները,
միւս կողմից՝ նոյնպէս անխնայ պայ-
քարել այն կեղծ-արմատական, իրա-
պէս ազէտ սնապարծութեան գէժ,
ըստ որի աշխատուորնրը իբր թէ
կարող են յաղթահարելու կապիտա-
լիզմն ու բուրժուական կարգերը ա-
ռանց սովորելու բուրժուական մաս-
նագէտներից, առանց օգտագործելու
նրանց հետ միասին իրկաբ աշխա-
տանք կատարելու:

Զգտելով ամեն մի աշխատանք հա-
ւասարապէս վարձատրելու և գէպի
լիակատար կոմմունիզմ, Խորհրդային
Իշխանութիւնը չի կարող այդ հաւա-
սարութիւնը իրականացնել անյապաղ

ներկայ մոմենտին, քանի որ այժմ տակաւին առաջին քայլերն են անուամ կապիտալիզմից կոմունիզմին անցնելու համար: Ուստի անհրաժեշտ է տեժամանակ պահպանել մասնագէտների առաւել բարձր վարձատրութիւնը, որպէսզի նրանք կարողանան աշխատել առաջւանից ոչ վատ, այլ լաւ: Նոյն նպատակով էլ չի կարելի հրաժարւել մրցանակաբաշխութեան սխառմից՝ ըստ ամենայնի աջող և կազմակերպչական առանձին աշխատանքի համար:

Հաւասար չափով անհրաժեշտ է բուրժուական մասնագէտներին մշտեցնել ընկերական ընդհանուր աշխատանքի շրջանի մէջ ձեռք ձեռքի աւած հասարակ բանուոր մասսայի հետ, զի կալարութեամբ գիտակից կոմունիստների, և դրանով նպաստել կապիտալիզմի շնորհիւ իրարից անջատւած՝ ֆիզիքական ու մտաւոր աշխատանքի մշակների փոխադարձ հասկացողութիւնների մերձեցմանը:

(Ժ) Խորհրդային Իշխանութիւնը արդէն ձեռք է առել մի շարք միջոցներ՝ գիտութեան վարձացման համար և նրան մօտեցնելու արտագրութեանը, այդ միջոցներն են՝ հիմնել մի ամբողջ ցանց գիտական-ինստիտուտների, լաբորատորիաների, հարցաքննական-փորձնական կայա-

րանների, փորձնական արապրութիւնների՝ տեխնիքական նոր մեթոդների ստուգութեան համար գիտների և կատարելագործութիւնների, այդ միջոցներից է նաև կազմակերպումը բոլոր գիտական ոյժերի և միջոցների և այլն: Ռ. Կ. Կ. պաշտպանելով այդ բոլոր միջոցները, ձգտում է նրանց հետագայ զարգացմանը, ստեղծելով գիտական աշխատանքի համար աւելի նպաստաւոր պայմաններ՝ երկրի արտադրող ոյժերի բարձրացման հետ հարստար:

Ինչպե՞ս ճշտութեան ապաւել գում

ժ) Խորհրդային Իշխանութիւնը զբաղւած բերելով հոգի մասնաւոր սեփականութեան կատարեալ վերացումը, այժմ հետամուտ է գործադրելու կեանքում մի շարք միջոցներ կազմակերպելու համար սոցիալիստական խոշոր հողագործութիւնը: Այդ միջոցներից աչքի ընկնող են հետեւեալները.

ա) Հաստատումն Խորհրդային սոցիալիստականների, այսինքն՝ սոցիալիստական խոշոր էկոնոմիկաների.

բ) Պաշտպանութիւն հողը համայնօրէն մշակող ընկերութիւնների և հասարակութիւնների.

գ) Կազմակերպումն օրհատական միջոցներով սերմանելու չցանաւած հողերի՝ ուժ էլ որ պատկանեն նրանք.

դ) Բոլոր գիւղատնտեսական ոյժերի պետական մօրթիլիզացիան՝ եռանգուն միջոցներով գիւղատնտեսական կուլտուրան բարձրացնելու համար.

ե) Պաշտպանումն գիւղատնտեսական կոմմունաների, իբրեւ հողագործների միանգամայն ազատ միութիւնների՝ վարելու համար մի ընդհանուր խոշոր տնտեսութիւն:

Այս բոլոր միջոցների վրայ նայելով իբրեւ այն միակ ճանապարհի, որը տանում է հողագործական աշխատանքը դէպի բացարձակ ու անհրաժեշտ բարձրացումն արդիւնաւէտութեան, Ռ. Կ. Կ. ձգտում է ըստ հնարաւորութեան լիակատար չափով մարմնացնելու կեանքում այդ միջոցները, ձեռնառնում է նրանց տարածմանը աւելի յետաձնաց երկրամասերում, ձգտում է նաեւ հետագայ քայլերն անելու միևնոյն ուղղութեամբ:

Մտնաւանդ Ռ. Կ. Կ. պաշտպանում է հետեւեալը.

ա) Պետական ամենամեծ օժանդակութիւն գիւղատնտեսական կօօպերացիային, որ զբաղւած էր լինի գիւղատնտեսական միջոցների մշակումով.

բ) Լայնօրէն գործադրող հողի բարելաւման սխտանք.

գ) Լայն և կանոնաւոր մատակարարում ինվէնտարով աղքատ և միջին

գիւղացութեանը գործիքներ վարձով տրուող կենտրոնների միջոցով:

Հաշիւ առնելով այն, որ գիւղական մանր տնտեսութիւնը տակաւին երկար ժամանակ պիտի դոյութիւն աւնենայ, Ռ. Կ. Կ. ձգտում է իրականացնել մի շարք միջոցներ՝ գիւղացիների տնտեսութեան արտադրողականութիւնը, արդիւնաւէտութիւնը բարձրացնելու համար: Այդօրինակ միջոցներն են.

ա) Գիւղացութեան հողից օգտւելու գործի կանոնաւորումը (հողի ցիրուցանութեան, երկարահողութեան ոչնչացումը) և այլն.

բ) Մատակարարումն գիւղացիներին ընտիր սերմացուով և արհեստական պարարտացման միջոցներով.

գ) Ազնւացումն գիւղացիական անասունների տեսակների.

դ) Տարածումն հողագիտական գիտելիքների.

ե) Հողագիտական, ագրոնոմիական օգնութիւն գիւղացիներին.

զ) Գիւղացիների գիւղատնտեսական ինվէնտարի վերանորոգումն Սորհրդային նորոգող արհեստանոցներում.

զ) Հիմնել գործիքներ վարձով տրուող պունկտերի վորձնական կայարաններ, ցուցադաշտեր և այլն.

ը) Գիւղացիական հողերի բարելաւումն:

Ի նկատի առնելով, որ քաղաքի և գիւղի հակադրութիւնը հանգիստնում է այն ամենախորունկ հիմունքներից մէկը, որով գիւղը տրնտեսապէս և կուլտուրապէս այնքան յետամնաց է, իսկ ներկայ ծանր ճրգնաժամի, կրիգիսի շրջանում թէ քաղաքը և թէ գիւղը դրւած են այլասերման և կործանման անմիջական խտանգի առջև, Ռ. Կ. Կ. այդ հակադրութեան ոչնչացման մէջ տեսնում է կոմմունիստական շինարարութեան արմատական գործօններից մէկը. յիշեալ միջոցների հետ միասին նա անհրաժեշտ է համարում արդիւնաբերական բանւորներին լայնօրէն և կոնոնաւորապէս զբաւել դէպի կոմմունիստական շինարարութիւն երկրագործութեան սահմաններում, գարգայնելով Խորհրդային Իշխանութեան ձեռքով հաստատւած համապետական «Բանւորական Նպաստող Կոմիտէի» գործունէութիւնը և այլն:

Գիւղում կատարած գործի մէջ Ռ. Կ. Կ. առաջւայ նման յենւում է պրոլետարական և կիսապրոլետարական խաւերի վրայ. կազմակերպում է ամենից առաջ նրանց իջրէինքնօրոյն ոյժ, ստեղծելով գիւղում կուսակցական քլիշներ, ազքատ գիւղացիների կազմակերպութիւններ, գիւղական պրոլետարների և կիսա-

պրոլետարների առաձին տիպի արհեստակցական միութիւններ և այլն, մօտեցնելով նրանց ամեն կերպ քաղաքի պրոլետարիատին, գուրս կորզելով նրանց գիւղական բուրժուադիալի և մանր սեփականատիրական շահերի ազդեցութիւնից:

Կուլակների և դիւղական բուրժուազիայի վերաբերմամբ Ռ. Կ. Կ. քաղաքականութիւնը կայանում է՝ նրանց շահագործական ոտնձգութիւնների դէմ վճռական կռիւ մղելու, Խորհրդային քաղաքականութեան դէմ գիմադրութիւնը ճնշելու մէջ:

Միջին գիւղացութեան նկատմամբ Ռ. Կ. Կ. քաղաքականութիւնը կայանում է՝ աստիճանաբար և կանոնաւոր կերպով նրան զբաւել դէպի սոցիալիստական շինարարութեան աշխատանք: Կուսակցութիւնը նպատակ է դնում անջատել նրան կուլակներից, զբաւել նրան բանւոր դասակարգի կողմը՝ լուրջ վերաբերմունք ցոյց տալով նրա կարիքներին, պայքարելով նրա յետամնացութեան դէմ դադարաւորական ազդեցութեան միջոցներով, ոչ երբէք ճնշման միջոցներով, բոլոր դէպքերում ձգտելով գործնական համաձայնութեան գալու նրա հետ, երբ նրա կենսական շահերին է վերաբերում խնդիրը. գիշումներ անելով նրան սոցիալիստական բարենորոգում:

ներ մացնելու եղանակի որոշման մէջ:

Բաժնիւման առաջադրում

10. Միջերջների բաժանման գործում խորհրդային Իշխանութեան նպատակն է ներկայումս՝ համապետական մասշտաբով ժողտարինել առկաութիւնը միջերջների կանոնաւոր, կազմակերպւած բաժանումով: Նպատակն է ամբողջ ազգաբնակչութիւնը կազմակերպել սպառողական կոմմունաների մի ընդհանուր ցանցի մէջ, ընդունակ ամենամեծ արագութեամբ, կանոնաւորութեամբ, անտեսելով և աշխատանքի ամենափոքր վատնումով բաժանել բոլոր անհրաժեշտ միջերջները, խառազոյնս կենտրոնացնելով բաժանողի դեր կատարող ամբողջ ապարատը:

Սպառողական կոմմունաների և նըրանց միութիւնների հիմքում դրւած պէտք է լինի այժմ գոյութիւն ունեցող համաքաղաքացիական և բանւորական կօօպերացիան, որ հանդիսանում է սպառողների ամենախոշոր կազմակերպութիւնը և կապիտալիզմի պատմութեամբ պատրաստւած մասսայական բաժանման ամենալաւ ապարատը:

Նման կօօպերատիւ ապարատի հետագայ կոմմունիստական զարգացումը համարելով սկզբունքորէն կատարելապէս ուղիղ, Լ. Կ. Կ. պէտք է

սխաեմատիկ կերպով շարունակէ իր քաղաքականութիւնը, այն է՝ պարտաւորացնի կուսակցութեան բոլոր անդամներին աշխատել կօօպերատիւներում, ուղղութիւն տալ նրանց, և արհեստակցական միութիւնների՝ օգնութեամբ՝ կոմմունիստական ոգով՝ զարգացնի կօօպերատիւներում միացող աշխատաւոր ազգաբնակչութեան ինքնագործունէութիւնը և կարգապահութիւնը, աշխատի, որ ամբողջ ազգաբնակչութիւնը ընդգրկւած լինի կօօպերատիւներում և որ նրանք ձուլեն վերևից ներքև մի ընդհանուր՝ ամբողջ խորհրդային Հանրապետութիւնը ընդգրկող՝ կօօպերատիւի մէջ: վերջապէս, որ ամենազխաւորն է, պրոլետարիատի գերակշռող ազդեցութիւնը աշխատաւորների միւս խաւերի վրայ լինի մշտապէս առաջնութեամբ, որպէսզի գործնական կեանքում ամենուրեք զգացւի գործադրւած տարբեր միջոցների էութիւնը, մանր բութեական հիշ, կապիտալիստական տիպի կօօպերատիւներից սպառողական կոմմունաներին անցնելու գործը թեթեւացնելու և իրականացնելու համար, — կոմմունաներին, որոնք ղեկավարւելու են պրոլետարների և կիսապրոլետարների ձեռքով:

Իրանական եւ բանկային գործի աս-
պարեզում

17. Խուսափելով Պարսիզի կոմմունա-
յի սխալներից, Խորհրդային Իշխանու-
թիւնը Ռուսաստանում միանգամից
ձեռք ձգեց պետական բանկը, ապա
անցաւ մասնաւոր առեւտրական բան-
կերի ազգայնացմանը, պետականաց-
մանը. ձեռք զարկեց այդ բանկերի, խը-
նայողական գտնաւորանների և գան-
ձատների միացմանը պետական բան-
կի հետ, սանդղելով այդպիսով Խորհր-
դային Հանրապետութեան մի ամբողջ
ժողովրդական Բանկի կմախքը, դարձ-
նելով բանկը ֆինանսական կապիտալի
տնտեսական տիրապետութեան կեն-
տրոնից և շահագործողների քաղա-
քական տիրապետութեան գործիքից՝
գործիք բանւորական իշխանութեան
և լծակ տնտեսական յիդաշրջման:
Նպատակ դնելով Խորհրդային իշխա-
նութեան սկսած գործը հետեւողակա-
նորէն հասցնելու իր վախճանին, Ռ.
Կ. Կ. առաջ է մղում հետեւեալ սկզբունք-
ները.

ա) Բանկային ամբողջ գործը մե-
նաշնորհ դարձնել Խորհրդային պե-
տութեան ձեռքին.

բ) Բանկային գործառնութիւն-
ների արմատական փոփոխումն և
պարզումն, բանկային ապարատը

դարձնելով առարատ միակերպ հաշ-
ւետեսութեան և Խորհրդային Հանրա-
պետութեան ընդհանուր հաշւապա-
հութեան: Հասարակական տնտեսու-
թեան համաշափ կազմակերպումը
հետզհետէ հասցնելու է բանկի ոչնչաց-
ման գաղափարին՝ վերջիվերջոյ դարձ-
նելով այն, այսինքն բանկը կոմմու-
նիստական հասարակութեան կենտրո-
նական հաշւապահական հիմնարկու-
թիւն:

Կապիտալիզմից կոմմունիզմին անց-
նելու առաջին շրջանում, քանի դեռ
կազմակերպւած չէ լիովին կոմմու-
նիստական արտադրութիւնը և մթերք-
ների բաժանումը, դրամի ոչնչացումը
անհնարին պիտի համարել, Այդ պայ-
մաններում ազգաբնակչութեան բուր-
ժուական տարրերը շարունակում են
հարկաւ օգտագործել մասնաւոր ձեռ-
քերում ֆապամ դրամները սպեկու-
լեացիայի, շահի և աշխատաւորներին
կողոպտելու նպատակով: Յնկելով
բանկերի ազգայնացման—պետակա-
նացման վրայ, Ռ. Կ. Կ. ձգտում է
իրականացնել մի շարք միջոցներ,
որոնք լայնացնեն առանց դրամի
հաշիւ տեսնելու սահմանները և նա-
խապատրաստեն նրա ոչնչացումը.
օրինակ, պարտադիր կերպով պահել
դրամը ժողովրդական բանկում և բիւ-
ջետային տնտրակներ մտցնել. դրամը

փոխարինել փոխանակագիրներով-չէ-կէրով և կարճ պայմանաժամով տրւած տոմսերով, որոնք տալիս են մթերք-ներ ստանալու իրաւունք:

Ֆինանսական ասպարէզում

18. Կապիտալիստներէց էքսպրոպ-րիացիայի ենթարկւած արտադրու-թեան միջոցների համայնացման-հա-սարականացման սկզբնական շրջա-նում, պետական իշխանութիւնը դա-գարում է լինել պարագիտային մի ապարատ, ցցւած արտադրական պրո-ցեսի մարմնի վրայ. նա սկսում է փոխել մի կազմակերպութեան, որ անմիջական կերպով կատարում է երկրի տնտեսութիւնը կառավարողի պաշտօն, ուստի նոյն չափով էլ պե-տական բիւջէն դառնում է ժողովր-դական ամբողջ տնտեսութեան բիւջէն:

Այդ պայմաններում մուտքի և ելքի հաւասարակշռութիւնը հնարաւոր է իրագործել բացառապէս կանոնաւոր հողի վրայ դնելով պետական համա-չափ արտադրութիւնն ու մթերքների բաժանումը: Ինչ վերաբերում է պե-տական անմիջական ծախսերը ծածկե-լուն փոխանցման ներկայ շրջանում, Բ. Կ. Կ. պիտի պաշտպանի կապիտա-լիստներէց կոնտրիբուցիա վերցնելու սխառմից եկամուտային և կալւածա-յին պրոպրետիւ տուրքին անցնելը:

վերոյիշեալ կոնտրիբուցիայի սխառմը պատմականօրէն անհրաժեշտ և օրի-նական է սոցիալիստական յեղափո-խութեան առաջին շրջանում: Իսկ որ չափով այդ տուրքը ինքը վախճան է ստանալու ունեւոր զստակարգի էքս-պրոպրիացիայի լայն կիրառումով, այն չափով պետական ծախսերը պի-տի ծածկեն պետական զանազան մե-նաշնորհներից ստացւած եկամուտնե-րի մի մասով՝ վերածելով այն պետա-կան եկամուտի:

Բնակարանային հարցի ասպարէզում

19. Զգուելով լուծել մանաւանդ պատերազմի շրջանում սուր կերպա-րանք ստացած, բնակարանային հար-ցը, Խորհրդային Իշխանութիւնը բըռ-նագրաւեց, լիովին էքսպրոպրիացիա-յի ենթարկեց կապիտալիստական տնտէսների բոլոր աները և յանձ-նեց նրանց քաղաքային Խորհուրդ-ներին. բազմաթիւ բանւորների քա-ղաքի ծայրերից մասսայօրէն փոխա-դրեց և տեղաւորեց բուրժուական տների մէջ. լաւագոյնները շէնքերից յանձնեց բանւորական կազմակերպու-թիւններին, այդ շէնքերի ծախսը վերցնելով պետութեան վրայ. ձեռք զարկեց բանւորների ընտանիքներին կահաւորումով ապահովելու գործին և այլն:

Ռ. Կ. Կ. նպատակն է՝ ընթանալու վերոյիշիւոյ ուղիով, երբէք չդիպչելով ոչ-կապիտալիստական տնտեսիւնի շահերին, ամբողջ ոյժով ձգտել բարեկաւելու հին բնակարանների հակառոշապահական ու կուտակման պայմանները, ոչնչացնել անպէտք բնակարանները, վերանորոգել հները, կառուցանել նորերը, որոնք համապատասխան լինեն բանւորական մասսաների կեանքի նորագոյն պահանջներին, աշխատւորներին բնակեցնելու գործը խելացի հիմունքների վրայ դնելով:

Աւստրալիայի պաշտպանութեան և սոցիալական ապահովութեան աւապարեգում

Պրոլետարիատի գիլատատուրայի հաստատումով, առաջին անգամ հնարւորութիւն ստեղծւեց լիակատար ձևով իրագործելու սոցիալիստական կուտակցութիւնների ծրագիր-միութիւններ աշխատանքի ապահովութեան առաքելգում:

Խորհրդային Իշխանութիւնը օրէնսդրական ճանապարհով անցկացրեց և «Աշխատանքի Օրէնագրքում» հաստատեց հետևեալը. — 8 ժամեայ բանւորական օր բոլոր աշխատուորների համար, որպէս բանւորական մաքսիմալ օր, բայց որում տակաւին 18 տարեկան հասակ չունեցողների և ար-

տաղրութեան վնասակար ճիւղերում աշխատողների, այլև ստորերկրայ աշխատանք կատարող հանքային բանւորների բանւորական օր 6 ժամից ոչ աւելի. 42 ժամեայ շաբաթական անընդհատ հանգստութիւն բոլոր աշխատուորների համար. արգելումն պայմանաժամից դուրս աշխատանքի, իբրև ընդհանուր կանոն. արգելումն օգտակու երեխաների, անչափահասների աշխատանքով մինչև 16 տարեկան հասակը, արգելումն գիշերայ աշխատանքի և առանձնապէս վնասակար ճիւղերի, արգելումն նոյնպէս և պայմանաժամից դուրս աշխատանքի թէ բոլոր կանանց և թէ 18 տարին չլրացած պատանիների համար, ազատումն աշխատանքից կանանց՝ ծննդաբերութիւնից 8 շաբաթ առաջ և 8 շաբաթ յետոյ, հասցնելով ընդամին բժշկական և դեղերով ձրի օգնութիւն, տալով բանւորուհիներին ամեն մի երեք ժամը մանկան կերակրելու համար առնուազն կէս ժամ ժամանակ, իսկ կերակրող մայրերին՝ լրացուցիչ նպաստ. հիմնումն աշխատանքի ինսպեկցիայի և առողջապահութեան ինսպեկցիայի, որպիսիք պիտի ընտրեն արհեստակցական միութիւնների կողմից:

Խորհրդային Իշխանութիւնը օրէնսդրական կարգով անցկացրել է սոցիալական լիակատար ապահովութիւն ու-

բիշի աշխատանքը չշահագործող բոլոր աշխատաւորների համար ապահովութիւն թէ ամեն ձևի աշխատընդունակութիւնը կորցնելուց և թէ— առաջին անգամ ամբողջ աշխարհում— դործադրկութիւնից, այդ ամենը հարկաւ ի հաշիւ վարձողների և պետութեան, ապահովողների կատարեալ ինքնավարութեամբ և արհեստակցական միութիւնների լայն մասնակցութեամբ:

Իհն աւելին: Խորհրդային իշխանութիւնը որոշ դէպքերում աւելի առաջ է անցնել մինիմում-ծրագրից և հաստատել է նոյն «Աշխատանքի Օրէնագրքում» բանւորական կազմակերպութիւնների մասնակցութիւնը վարձելու և արձակելու հարցերի լուծման մէջ. մի ամուսյ արձակուրդ՝ վարձատրութիւնը պահպանելու իրաւունքով այն բոլոր աշխատաւորների համար, որոնք անընդհատ աշխատել են մի տարուց ոչ պակաս. աշխատանքի վարձի պետական կանոնաւորումն սակաւների հիման վրայ, արհեստակցական միութիւնների ձեռքով մշակւած. որոշ օրգաններ, այն է՝ դասաւորող բաժանմունքներ և բանւոր ոյժերի հաշւառութիւնը խորհուրդներին և արհեստակցական միութիւններին կից, որոնք պարտաւոր են գործադուրկ բանւորներին աշխատանք տալ:

Սակայն պատերազմից առաջացած

ծայրայեղ քայքայումը և համաշխարհային իմպերիալիզմի գրոհը հարկադրեցին Խորհրդային Իշխանութեանը անել հետեւեալ շեղումը. բացառիկ դէպքերում թոյլտարել պայմանաժամից դուրս աշխատանքներ, սահմանափակելով նրանց թիւը 50-ով տարւայ ընթացքում. թոյլատրել 14-ից մինչև 16 տարեկան անշափահասների աշխատել օրական 4 ժամ. ժամանակաւորապէս արձակուրդը մի ամսից կրճատել մինչև 2 շաբաթ. դիշերայ աշխատանքը երկարել մինչև 7 ժամ:

Ռ. Կ. Կ. պէտք է լայն պրոպագանդ մղէ աշխատաւորներին ակտիւ մասնակցութեան հրաւիրելու՝ աշխատանքի պաշտպանութեան համար եռանդով գործադուրկիք բոլոր միջոցների համար, որի համար անհրաժեշտ է.

ա) Ուժեղացնել աշխատանքի ինսպեկցիայի կազմակերպութիւնը և լայնացման գրքեր, ընտրելով ու պարաստելով այդ նպատակով ակտիւ գործիչներ բանւորների շրջանից, տարածելով այն նաև մանր և տնային արդիւնաբերութեան վրայ:

բ) Աշխատանքի պաշտպանութիւնը տարածել աշխատանքի բոլոր ձևերի վրայ (շէնքերի վրայ աշխատող բանւորների, ցամաքային-ջրային տրանսպորտի, տնային ծառաների և գիւղատնտեսական բանւորների):

դ) Անընդհատապէս ազատել աշխատանքից փոքրահասակներին և իրականացնել անչափահաս պատանիների ժամերի հետագայ կրճատումը: Բացի այս Ռ. Կ. Կ. իրան նպատակ պիտի դնէ հետևեալը.

ա) Հետադաշու, երբ աշխատանքի ընդհանուր արդիւնաւէտութիւնը, արտադրողականութիւնը կը բարձրանայ, այն ժամանակ բանւորական մաքսիմալ օրը վեցժամեայ զարձնել և վարձատրութեան չափը թողնել նոյնը այն պայմանով սակայն, որ աշխատաւորները պարտաւոր լինեն այդ երկու ժամը առանց վարձատրութեան գործադրել ծանօթանալու համար արհեստի և արտադրութեան տեսութեանը, այլև պետութիւնը կառավարելու տեխնիկան և զինւորական արհեստը գործնականօրէն իւրացնելու համար:

բ) Աշխատանքի արտադրողականութեան, արդիւնաւէտութեան բարձրացման համար մոցնել խրախուսական վարձատրողական սխեմա:

Մոցիալական ազահոգութեան խնդրում Ռ. Կ. Կ. ձգտում է կազմակերպել պետական լայն օգնութիւն ոչ միայն պատերազմի և տարերային աղէտների զոհերի համար, այլև հասարակական աննորմալ յարաբերութիւնների զոհերին, միեւնոյն ժամանակ մղում է վճռական պայքար ամեն տե-

սակ պարագիտիզմի և պոստաքոլոթեան դէմ, նպատակ է դնում կրկին անխոտտնքի ասպարէզը մոցնելու աշխատանքի ճանապարհից շեղած իւրաքանչիւր բանւորի:

ժողովրդական առողջութեան պաշտպանութեան ասպարէզում

21. Ժողովրդական առողջութեան պաշտպանութեան ասպարէզում Ռ. Կ. Կ. իր գործունէութեան հիմքն է համարում՝ ամենից առաջ իրականացնել մի շարք առողջապահական և առողջացման լայն միջոցներ հիւանդութիւնների դարդացման առաջն առնելու համար: Պրոլետարիատի զիկտատուրան արդէն հնարաւորութիւն աւելց իրականացնելու առողջացման ու բժշկական մի շարք միջոցներ, որոնք անիրազործելի էին բուրժուական հասարակութեան շրջանակում. ինչպէս, օրինակ զեղատների, մասնաւոր խոշոր բուժիչ հաստատութիւնների, կուրորտների ազգայնացումը — պետականացումը, բժշկական բանւորական ոչժերի պարտապիւր ծառայութիւնը և այլն:

Համապատասխան կերպով Ռ. Կ. Կ. իր մօտաւոր նպատակն է համարում.

ա) Վճռական իրականացում առողջապահական լայն միջոցների յանուն աշխատաւորների շահերի, ինչպէս, օրինակ.

I) Բնակեցրած վայրերի առողջա-
ցումը (հողի, ջրի և օդի պաշտպա-
նութիւն)։

II) Հասարակական սննդառութիւնը
գիտական-առողջապահական հիմունք-
ների վրայ դնելը։

III) Վարակիչ հիւանդութիւնների
տարածումն ու զարգացումն կանխող
միջոցների կազմակերպումը։

IV) Սանիտարական օրէնքները հրա-
տարակումը։

բ) Սոցիալական ախտերի դէմ կռիւ
(թոքախտի, վնասական ախտերի,
ալկոհոլիզմի և այլն)։

դ) Ապահովումն հանրամատչելի, ձրի
և մասնագիտական բուժարանական և
գեղային օգնութեան։

«Ազգային գրադարան»

NL0186142

44